

Kansaneläkelaitoksen eettinen ohjeisto toimittajille

Sisällys

Toimittajien eettisen ohjeiston tarkoitus	3
Laajuus ja sovellettavuus	4
Lainsäädännön ja määräysten noudattaminen	5
Ihmisoikeudet	6
Työoikeudet ja työn olosuhteisiin liittyvät velvoitteet	7
Terveys ja turvallisuus	10
Ympäristö	12
Eettinen toiminta	14
Vaatimustenmukaisuus	15
Huolenaiheista ja rikkomuksista ilmoittaminen	16

Kuvat: Kela

1. Toimittajien eettisen ohjeiston tarkoitus

Kansaneläkelaitoksen (Kelan) toiminta perustuu seuraaviin arvoihin: ihmistä arvostava, osaava, yhteistyökykyinen ja uudistuva. Odotamme tuotteiden ja palveluiden toimittajien ymmärtävän arvomme ja sitoutuvan niihin.

Vastuullisuus näkyy vahvasti Kelan strategiassa ja toiminnassa. Kela edistää kestävä kehitystä huolehtimalla asiakkaidensa, henkilöstönsä ja ympäristön hyvinvoinnista sekä toimintansa taloudellisesta kestävydestä. Haluamme varmistaa, että myös hankkimamme tuotteet ja palvelut on tuotettu sosiaalisesti vastuullisissa ja ympäristön kannalta kestävässä olosuhteissa.

Tämä eettinen ohjeisto määrittelee vähimmäisperiaatteet, joita jokaisen toimittajamme tulee noudattaa tehdessään Kelan kanssa yhteistyötä. Nämä vähimmäisperiaatteet ovat yhdenmukaisia YK:n liike-elämän ja ihmisoikeuksien¹, Global Compactin² sekä kansainvälisen työjärjestö ILO:n (International Labour Organisation) periaatteiden³ kanssa.

2. Laajuus ja sovellettavuus

Toimittajiemme tulee sitoutua tähän eettiseen ohjeistoon ja varmistaa, että tässä asetetut vähimmäisperiaatteet täyttyvät heidän omassa toiminnassaan ja toimitusketjussaan. Toimittaja varmistaa ja valvoo omien toimittajiensa lainsäädännön ja niiden vastuullisuusperiaatteiden, jotka liittyvät Kelan toimituksiin, noudattamista.

Toimitusketjua koskevia vaatimuksia on korostettu tässä eettisessä ohjeistossa viittaamalla ”työnantajaan”. ”Työnantaja” tarkoittaa myös toimittajaa itseään tämän toimiessa työnantajana.

Toimittajan ja Kelan väliseen sopimukseen viitataan termillä ”sopimus” tai ”pääsopimus”. Toimittajien eettinen ohjeisto on olennainen osa Kelan ja toimittajien välistä sopimusta. Kaikki tämän eettisen ohjeiston periaatteet eivät välttämättä sovellu tai ole relevantteja jokaiselle tuotteelle tai palvelulle. Kuitenkin, jos tuote tai palvelu sisältää elementtejä tästä ohjeistosta tai vaikuttaa johonkin tässä ohjeistossa mainittuihin elementteihin, tulee ohjeiston periaatteita noudattaa. Toimittajan odotetaan noudattavan tätä eettistä ohjeistoa myös silloin kun se asettaa korkeammat vaatimukset kuin mitä paikallinen lainsäädäntö tai määräykset edellyttävät.

Kelalle ja sen asiakkaille tuotettavat tavarat ja palvelut tulee tuottaa olosuhteissa, jotka ovat kohtien 3-8 vähimmäisperiaatteiden mukaisia.

3. Lainsäädännön ja määräysten noudattaminen

Toimittajan tulee noudattaa tavaroiden ja palveluiden tuottamisvaltiossa voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä. Kuitenkin siinä tapauksessa, että tässä dokumentissa esitetyt velvoitteet ylittävät tuottamisvaltion lainsäädännön mukaiset velvoitteet, toimittajan tulee noudattaa tässä dokumentissa esitettyä.

4. Ihmisoikeudet

4.1. Ihmisoikeuksen kunnioittaminen

Toimittaja on velvollinen kunnioittamaan ja edistämään omissa toiminnoissaan ja toimitusketjussaan kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia, joilla tarkoitetaan vähintään YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta⁴ ja ILO:n Työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevaa julistusta⁵.

Toimittajan tulee varmistaa, ettei se osallistu, suoraan tai epäsuorasti, ihmisoikeuksien rikkomuksiin. Toimittajan tulee myös estää ja lieventää kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksiaan ja niiden aiheuttamista. Toimittaja ei salli ihmisoikeuksien rikkomuksia tai siitä hyötymistä myöskään silloin, kun kyseessä on sen toimitusketjuun kuuluva yritys.

Toimittajan odotetaan lisäksi tuntevan Kelalle tarjoamaansa tuotteeseen ja palveluun liittyvät haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten alkupe-
räiskansojen, siirtotyöläisten, naisten, lasten ja vammaisten sekä paikallisten yhteisöjen oikeudet ja kunnioittavan niitä.

4.2. Valitusmekanismit

Toimittajan on varmistettava, että sen työntekijöillä ja muilla relevanteilla tahoilla, kuten mm. omilla toimittajilla ja paikallisilla yhteisöillä, on asianmukaiset valitusmekanismit käytettävissään.

5. Työoikeudet ja työn olosuhteisiin liittyvät velvoitteet

Tässä eettisessä ohjeistossa mainittuja ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia koskevia periaatteita sovelletaan kaikkiin toimittajan työntekijöihin työsuhteesta riippumatta, kuten esimerkiksi tilapäisiin työntekijöihin, kausityöntekijöihin, maahanmuuttajiin tai muihin työntekijöihin, jotka ovat toimittajan alaisuudessa.

5.1. Lapsityö ja nuoret työntekijät

Lapsityö on kielletty. Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen opintojaan tai vahingoittaa hänen terveyttään tai kehitystään. Työntekijöiden vähimmäisiän tulee olla 15 vuotta.

Yli 15-vuotiaat, mutta alle 18-vuotiaat lapset voivat työskennellä vain tehtävissä, jotka eivät ole niiden luonteen tai olosuhteiden johdosta haitallisia lasten terveydelle, turvallisuudelle, koulutukselle ja moraalille. Alle 18-vuotiailla ei saa teettää yö- tai ylitöitä.

Jos lapsityötä havaitaan, toimittaja puuttuu tilanteeseen ja varmistaa lapsen edun toteutumisen yhteistyössä työnantajan, lapsen ja hänen perheensä sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa.

5.2. Pakkotyö

Pakkotyö on kielletty. Pakkotyöllä tarkoitetaan kaikenlaista työtä tai palvelusta, joka rangaistuksen uhalla vaaditaan joltakin henkilöltä ja johon mai-

nittu henkilö ei ole vapaaehtoisesti tarjoutunut. Pakkotyö voidaan tunnistaa käyttämällä ILO:n pakkotyötä koskevia indikaattoreita⁶.

Pakkotyön lisäksi orjatyö, velkojen maksamiseksi vaadittu työ ja ei-vapaaehtoinen vangeilla teetettävä työ on kielletty. Kaikkien työsuhteiden tulee olla vapaaehtoisia ja työntekijällä tulee aina olla oikeus päättää työsopimus kohtuullisella irtisanomisajalla.

Työnantajat ja työnvälitysagentit eivät saa pitää hallussaan tai muutoin piilottaa, takavarikoida tai tuhota työntekijän henkilöllisyyttä ja oleskeluoikeutta osoittavia asiakirjoja, kuten henkilöllisyystodistuksia, passeja tai työlupia, eivätkä estää työntekijältä pääsyä näihin asiakirjoihin, ellei tällainen haltuunotto johdu kansallisen lainsäädännön velvoitteista. Asiakirjat on palautettava työntekijälle viipymättä.

Työntekijöitä ei saa vaatia maksamaan työnantajille, työnvälitysagenteille tai muille tahoille mitään maksuja, kuten rekryointipalkkioita, työsuhteensa tai työnvälityksensä vastineeksi. Jos tällaisia maksuja havaitaan, työntekijöille on palautettava näiden maksamat maksut.

5.3. Syrjimättömyys ja reilu kohtelu

Toimittajan tulee kohdella kaikkia työntekijöitä tasavertaisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen. Rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, siviilisäätyyn, raskauteen, uskontoon, sosiaaliseen tai etniseen alkuperään, kansalaisuuteen, fyysisiin ominaisuuksiin, ikään, poliittisiin mielipiteisiin, ammatilliseen järjestäytymiseen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvä sekä kaikenlainen muu syrjintä on kielletty rekrytointitilanteissa ja työssä.

Syrjinnällä tarkoitetaan mitä tahansa henkilöiden erilaista kohtelua, kuten erottelua, hyljeksintää tai suosintaa, joka ei perustu työtehtävän vaatimukseen tai laatuun, vaan viittaa asenteista johtuvaan eriarvoiseen kohteluun.

Työntekijöiden ahdistelu ja häirintä on kielletty. Ahdistelulla ja häirinnällä tarkoitetaan työntekijöiden epäinhimillistä kohtelua, mukaan lukien seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö, ruumiilliset rangaistukset, henkinen tai fyysinen pakottaminen ja häirintä, verbaalinen ahdistelu sekä tällaisen kohtelun uhka.

Toimittajan tulee tukea erilaisuuden hyväksymistä ja työntekijöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia.

5.4. Järjestäytymisvapaus ja työehtosopimusneuvottelut

Toimittaja kunnioittaa työntekijöiden oikeutta järjestäytyä, liittyä tai olla liittymättä valitsemiinsa organisaatioihin, sekä työntekijöiden kollektiivista neuvotteluoikeutta. Työnantaja kunnioittaa, paikallisen lainsäädännön puitteissa, työntekijöiden oikeutta ja vapautta ammatilliseen järjestäytymiseen ja kollektiiviseen neuvotteluun. Näillä tarkoitetaan erilaisia muodollisia ja epämuodollisia yhteistyön muotoja, joiden tarkoituksena on tukea ja puolustaa yhteisesti työntekijän intressejä työpaikalla sekä työyhteisössä. Työnantajan tulee informoida työntekijöitä tästä oikeudesta.

Valtioissa, joissa järjestäytymisvapautta ei ole täysimääräisesti tunnustettu, työnantaja tukee menettelytapoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa työntekijöiden tai heidän valitsemiensa edustajien ja työpaikan johdon tapaamiset liittyen palkkausta ja työoloja koskeviin kysymyksiin, ilman pelkoa tästä johtuvista haitallisista seuraamuksista.

5.5. Palkkaus, edut ja korvaukset

Palkka on maksettava suoraan työntekijälle sovittuna ajankohtana, vähintään kuukausittain ja kokonaisuudessaan. Työntekijöille maksettava palkka ei missään olosuhteissa saa olla alempi kuin työskentelymaassa voimassa oleva kyseiseen toimialaan sovellettava vähimmäispalkka tai soveltuvan työehtosopimuksen mukainen vähimmäispalkka, sen mukaan kumpi näistä on korkeampi. Kela kannustaa toimittajia maksamaan elämiseen riittävää palkkaa⁷. Työntekijöille on maksettava lainsäädännön, toimialan käytännön tai sovellettavan työehtosopimuksen mukaiset ylityökorvaukset, sen mukaan mikä on korkein.

Palkan yhteydessä työntekijälle on annettava kirjallinen palkkakuitti tai vastaava erittely, josta hän voi tarkistaa palkan oikeellisuuden. Ylityökorvaukset on eriteltävä palkkakuittissa selkeästi. Palkasta ja muista eduista ei saa tehdä vähennyksiä kurinpitotarkoituksissa.

5.6. Työsopimukset ja työehdot

Toimittajan tulee tehdä jokaisen työntekijän kanssa kirjallinen työsopimus kielellä, jota työntekijä ymmärtää. Työsopimuksen tulee sisältää työntekijän oikeudet ja työsuhteen ehdot.

5.7 Työajat, tauot ja poissaolot

Toimittajan tulee noudattaa kaikkia paikallisia lakeja ja säädöksiä ja/tai työehtosopimuksia, jotka koskevat työaikaa, lepopäiviä ja ylityötä. Työtuntien määrä ei saa ylittää keskimäärin 60 tuntia tai kuutta työpäivää viikossa, eikä työskentelypaikan lainsäädännön mukaista maksimimäärää, ylityö mukaan lukien. Enimmäistuntimäärän saa ylittää vain tapahtuneen tai uhkaavan onnettomuuden vuoksi, ylivoimaisen esteen vuoksi, tai kiireellisen korjaus- tai huoltotyön vuoksi. Tämän voi kuitenkin huomioida vain siinä määrin kuin on välttämätöntä, jotta työnantajalle tehtävä säännöllinen työ ei huomattavasti häiriinny. Ylityön tekemisen on oltava vapaaehtoista.

Toimittaja tarjoaa työntekijöille säännölliset ja asianmukaiset tauot työaikana. Työntekijöillä tulee olla vähintään yksi lepopäivä jokaista seitsemän päivän jaksoa kohden. Poissaolot, kuten loma, sairausaika ja vanhempainvapaat on korvattava kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Poissaoloista ja lomista on pidettävä kirjaa.

6. Terveys ja turvallisuus

6.1. Työterveys ja -turvallisuus

Toimittaja asettaa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden aina etusijalle. Toimittaja noudattaa vähintäänkin paikallisia työturvallisuuteen ja -terveyteen liittyviä lakeja ja säädöksiä.

Työympäristön tulee olla työntekijöille terveellinen ja turvallinen. Tällä tarkoitetaan, että työntekijä ei työpaikalla altistu olosuhteille, jotka voivat aiheuttaa vaaraa työntekijän fyysiselle tai psyykkiselle terveydelle, tai että työnantaja varmistaa, että työntekijä on asianmukaisesti suojautunut tällaisia altisteita vastaan. Työntekijöille on annettava asianmukainen suojavaustus, kun se on tarpeen. Työnantajan vastuulla on suojata työntekijöitä myös fyysisistä tekijöistä riippumattomien vaaratekijöiden aiheuttamilta työterveysriskeiltä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi työuupumukseen tai työperäiseen stressiin liittyvät riskit. Työntekijöillä on oikeus kieltäytyä vaarallisista työtehtävistä ilman sanktiota tai uhkaa siitä.

Työnantaja järjestää työntekijöille asianmukaisen työterveyshuollon.

Työntekijöille on järjestettävä koulutusta ja tietoa työhön liittyvistä menettelytavoista, riskeistä ja niiden ehkäisemisestä, mukaan lukien paloturvallisuus, vaaralliset työtehtävät sekä ensiapu. Turvallisuusohjeet on sijoitettava selvästi toimittajan tiloihin. Koulutukset ja turvallisuusohjeistukset on oltava

kielellä, jotka työntekijä ymmärtää. Koulutuksista ja tapaturmatilastoista on pidettävä kirjaa.

Toimittaja tarjoaa työntekijöille juomaveden saannin, riittävän ilmanvaihdon, valaistuksen ja inhimillisen työskentelylämpötilan, sekä pitää huolta hyväksyttävistä melu- ja pölytasoista. Työntekijöillä on tarvittaessa pääsy ensiaputarvikkeisiin

6.2. Häätävalmius ja onnettomuuksien ehkäisy

Työnantaja ehkäisee, seuraa ja raportoi työperäisten tapaturmien, läheltä-piti-tilanteiden, terveydellisten haittojen ja sairauksien ilmenemistä. Työntekijöitä kannustetaan raportoimaan näistä tapaturmista ja sairauksista, läheltä-piti-tilanteista, terveyshaitoista sekä mahdollisista vaaratekijöistä. Altisteet ja vaaratekijät kartoitetaan, niitä seurataan ja niiden vaikutuksia ehkäistään.

Työnantaja kartoittaa mahdolliset hätätilanteet ja laatii niiden varalta tarpeelliset suunnitelmat ja ohjeistukset, joiden tavoitteena tulee olla työntekijöille, ympäristölle ja tuotannolle aiheutuvien haitallisten vaikutusten minimointi. Työnantajalla on myös suunnitelma ja toimenpiteet luonnonkatastrofeihin.

Työnantaja ryhtyy viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin saatuaan tiedon mahdollisista altisteista ja vaaratekijöistä. Työn tekemisessä käytettävissä koneissa ja työvälineissä on asianmukaiset turvalaitteet ja suojat. Tiloissa on oltava palovaroittimet tai vastaava paloilmoitinjärjestelmä. Paloilmoitinjärjestelmät on testattava säännöllisesti.

Hätäpoistumistiet on merkittävä selkeästi, eikä niitä saa lukita tai tukkia. Evakuointiharjoituksia on pidettävä säännöllisesti ja niistä on pidettävä kirjaa.

6.3. Tauko- ja yhteiset tilat, majoitus

Työnantaja tarjoaa työpisteistä erillisen taukotilan sekä varmistaa, että työntekijöiden saatavilla on asianmukaiset saniteetti- ja ruokailutilat.

Mikäli työnantaja tarjoaa majoitustiloja työntekijöille, kuten esimerkiksi asuntolan, tulee majoitustilat rakentaa ja ylläpitää sovellettavien lakien ja määräysten mukaisesti, ja ne on erotettava selvästi tuotantoalueesta. Majoituksen on oltava turvallinen ja mahdollistettava kohtuullinen henkilökohtainen tila ja yksityisyys. Toimittajan on tarjottava työntekijöille puhdas wc, suihku ja kylpyhuone, juomavesi ja ruokien valmistus-, varastointi- ja ruokailutilat, riittävä lämpötilataso ja ilmanvaihto.

7. Ympäristö

Toimittaja huolehtii, että sen myymät tavarat ja palvelut on tuotettu ympäristön kannalta vastuullisesti. Toimittajan on minimissään noudatettava toimintamaansa paikallisia ympäristöön liittyviä lakeja ja säädöksiä. Toimittaja sitoutuu siihen, ettei se toiminnallaan riko ympäristönsuojelusta annettuja Euroopan Unionin säädöksiä tai kansallisia lakeja ja määräyksiä. Toimittajan on huolehdittava siitä, että sillä on kaikki toimintaansa vaadittavat ympäristöluvut, -lisenssit ja -rekisteröinnit. Toimittajan on myös ylläpidettävä ja noudatettava edellä mainittuja asiakirjoja.

Toimittaja työskentelee järjestelmällisesti ja ennakoivasti ympäristövastuunsa ja toimintansa kestävyys edistämiseksi, sekä minimoidakseen kaikki oman toimintansa ympäristöä kuormittavat vaikutukset. Toimittaja asettaa ympäristöystävällisyyttä koskevat vaatimukset myös toimitusketjulle.

Toimittaja käsittelee ympäristörikkomukset ja -vaatimukset systemaattisesti ja tiedottaa niistä henkilöstölle ja ulkoisille sidosryhmille.

7.1. Ilmasto ja ympäristö

Toimittaja tunnistaa, seuraa, hallinnoi ja vähentää päästöjään ilmaan toimintansa kannalta merkittävässä päästölähteissä⁸. Kela kannustaa toimittajia laskemaan hiilijalanjälkeänsä ja vähentämään sitä.

Myös muunlaisten päästöjen, kuten melu-, haju- ja pölypäästöjen, tulee olla annettujen raja-arvojen sisällä.

Kela kannustaa toimittajia käyttämään ilmastoystävällisiä teknologioita ja ratkaisuja aina kun mahdollista.

7.2. Resurssitehokkuus

Toimittaja käyttää raaka-aineita ja materiaaleja resurssiviisaasti ja pyrkii vähentämään vedenkäyttöään. Jätevedet on käsiteltävä asianmukaisella tavalla, lakien ja määräysten mukaisesti. Toimittaja parantaa jatkuvasti energiatehokkuuttaan.

7.3. Jätteet

Toimittaja vähentää kohtuullisin keinoin toiminnastaan aiheutuvan jätteen tuotantoa. Toimittaja lajittelee eri jätevirrat, uudelleenkäyttää ja kierrättää niin paljon kuin mahdollista, ja lopulta antaa luvansaaneen kumppanin loppusijoittaa jätteet.

7.4. Kemikaalit, haitalliset aineet ja materiaalit

Toimittaja käsittelee, varastoi ja hävittää kemikaalit ja haitalliset aineet sekä materiaalit asianmukaisesti, paikallista lainsäädäntöä ja säädöksiä noudattaen. Toimittajalla on toimintasuunnitelma ja tarvikkeet hätätilanteiden varalle ja työntekijät ovat saaneet koulutusta kemikaalien käsittelystä, varastoinnista ja hävityksestä kielellä, jota ymmärtävät.

8. Eettinen toiminta

Toimittaja toimii rehellisesti, avoimesti ja reilusti. Toimittaja sitoutuu noudattamaan seuraavia yritysetiikan periaatteita:

8.1. Korruptio, lahjonta ja vieraanvaraisuus

Toimittaja ei hyväksy korruptiota, lahjontaa eikä kiskontaa missään muodossa. Toimittaja ei suoraan tai epäsuorasti tarjoa kenellekään maksua tai muuta vastiketta saadakseen tai säilyttääkseen liiketoimia tai saavuttaakseen ansiotonta hyötyä toiminnoissaan. Toimittaja ei suoraan tai epäsuorasti pyydä eikä ota vastaan maksua tai muuta vastiketta kolmannelta osapuolelta siten, että tällä voi olla vaikutusta toimittajan liiketoimintapäätösten objektiivisuuteen. Toimittajalla tulee olla organisaatiossaan kirjalliset toimintaohjeet, jotka tähtäävät lahjonnan ja korruption ehkäisemiseen.

Toimittaja ei tarjoa lahjoja tai vieraanvaraisuutta Kelan työntekijöille tai edustajille tilanteessa, missä se saattaa vaikuttaa tai näyttää vaikuttavan päätöksentekoon.

8.2. Eturistiriidat ja reilu kilpailu

Toimittajan tulee välttää eturistiriitoja ja ilmoittaa Kelalle solmimansa suhteet, jotka liittyvät eturistiriitoihin tai voidaan ymmärtää eturistiriidoiksi.

Toimittaja kilpailee reilusti ja noudattaa kaikkia paikallisia kilpailua koskevia lakeja ja säädöksiä. Toimittaja ei osallistu kartelleihin, hinnoista sopimiseen tai mihinkään muihin kilpailua rajoittaviin toimiin.

9. Vaatimustenmukaisuus

Toimittaja sitoutuu tähän eettiseen ohjeistoon ja varmistaa oman toimintansa lisäksi, että sen omat toimittajat noudattavat tämän eettisen ohjeiston vaatimuksia ja periaatteita. Toimitusketjun läpinäkyvyydellä pyritään takaamaan tämän eettisen ohjeiston noudattaminen. Toimittajan tulee sopimuksilla varmistaa, että sopimusehtojen ja tämän eettisen ohjeiston mukaiset vaatimukset toteutetaan sen omissa toiminnoissa ja toimitusketjussa.

Vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi Kela tulee sopimuskaudella valvomaan näiden ehtojen noudattamista. Kela voi vaatia toimittajaa tässä tarkoituksessa esittämään selvityksiä ja asiakirjoja, korjaamaan havaittuja puutteita sekä esittämään selvitystä korjaavien toimenpiteiden toteuttamisesta.

Kela voi auditoida toimittajan ja/tai sen alihankkijoita pääsopimuksen ehtojen mukaisesti.

10. Huolenaiheista ja rikkomuksista ilmoittaminen

Huolenaiheet tämän eettisen ohjeiston noudattamatta jättämisestä tai rikkomisesta voidaan ilmoittaa luottamuksellisesti Kelalle.

Sähköpostilla: compliance@kela.fi

Viittaukset:

¹http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

²Global Compact, www.unglobalcompact.org

³<http://www.ilo.org/global/standards/lang-en/index.htm>

⁴<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

⁵<http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-en/index.htm>

⁶ILO, Indicators of Forced Labour, http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/publications/WCMS_203832/lang-en/index.htm

⁷Elämiseen riittävä palkka tulee ymmärtää kuin Global Living Wage Coalition (www.globallivingwage.org) on sen määritellyt: ”Tavallisen työviikon palkka, jonka työntekijä kussakin paikassa tarvitsee pitääkseen yllä kohtuullista elintasoa itselleen ja perheelleen. Kohtuullisen elintason osatekijöitä ovat muun muassa ruoka, vesi, asuminen, koulutus, terveydenhuolto, liikkuminen, vaatetus ja muut perustarpeet, mukaan lukien odottamattomiin tapahtumiin varautuminen.”

⁸Päästöillä ilmaan tarkoitetaan hiilidioksidin lisäksi VOC-päästöjä, syövyttäviä aineita, hiukkaspäästöjä sekä muita otsonikerrosta heikentäviä päästöjä ja palamisen sivutuotteita.